

7. Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління : Спеціальний випуск. – Х. : Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2011. – 354 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pubupr/2011-sv_ukr.pdf.

8. Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління : Спеціальний випуск. – Х. : Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2012. – 312 с. – [Електронний ресурс].

9. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / А. Пшеворский; Пер. с англ. [Алексеева Ю. Г. и др.]; Под ред. В. А. Бажанова. – М. : РосСПЭН, 2000. – 320 с.

10. Соловьев А. И. Государственные стратегии России: институциональные возможности и барьеры / А. И. Соловьев. – Государственное управление в XXI веке: традиции и инновации: Материалы 8-й международной конференции факультета государственного управления МГУ им. М. В. Ломоносова; 26-28 мая 2010 г.: В 3 ч. Часть 1 / Отв. ред. И. Н. Мысляева. – М.: Издательство Московского университета, 2010. – С.164–173.

11. Социокультурные особенности российской модернизации: материалы круглого стола. – М.: Экон-Информ, 2009. – 152 с.

підвищення ефективності функціонування ринку цінних паперів має стати науково-обґрунтована формалізація норм взаємодії його суб'єктів, що потребує розвитку відповідної інституціональної структури.

Адже інститути – це не просто «правила гри», які накладають обмеження на припустимий вибір дій, як підкреслює Д. Норт, їхнє призначення – створювати стійкі й ефективні механізми вибору рішень у будь-яких конфліктах інтересів [5]. Необхідність розвитку інституціональної структури ринку цінних паперів випливає з окреслених завдань ринкових реформ в Україні, зокрема Стратегію розвитку фінансового сектору України на період до 2015 року.

Ефективний розвиток інституціональної структури (інфраструктури) ринку цінних паперів в Україні залежить від належного функціонування інституційного механізму державного регулювання з системним та поетапним вирішенням завдань підвищення результативності ринку цінних паперів. Передумовою розв'язання поставленої проблеми є ефективність інститутів – регуляторів, здатних забезпечити відповідними інструментами та методами регулювання (насамперед, адміністративними) дієвий вплив на розвиток ринку цінних паперів. З цією метою в основу розробки вітчизняної моделі інституціональної структури регулювання ринку цінних паперів доцільно покласти регуляторні принципи, розроблені Міжнародною організацією комісій з цінних паперів (IOSCO).

Вирішення зазначених завдань сприятиме розбудові стійкого, транспарентного й конкурентоспроможного ринку цінних паперів, що забезпечить довгострокове економічне зростання та інтеграцію України у світовий фінансовий простір.

Особливості розвитку ринку цінних паперів у країнах з перехідною економікою ретельно досліджують такі російські та українські вчені, як М. Агарков, М. Алексєєв, Б. Альохін, О. Мозговий, Я. Міркін, С. Оберемок, В. Опришко, Ю. Петруня, Ю. Петрушенко, В. Соболев І. Шкодін та ін. В рамках методології інституціонального аналізу для вирішення окресленої проблеми, окрім таких класиків інституціоналізму, як О. Норт і О. Уільямсон, слід зазначити праці С. Архієреєва, В. Базилевича, В. Гейця, А. Гриценка, В. Дементьєва, П. Єщенко, Р. Капелюшнікова, Б. Кваснюка, А. Олейника, В. Тарасевича, Л. Шаститка, О. Яременка та ін. Питанням інституціоналізації, інституціональної диспропорції та інституційної ефективності ринку цінних паперів присвячено праці таких науковців, як : А. Авілов, Б. Андрушків, С. Архієреєв, О. Баула, Н. Бурмака, З. Ватаманюк, Ю. Вовк, М. Голєв, О. Дегтярьова, Б. Дмитрук, Р. Дудяк, Я. Зінченко, Н. Кирич, Ю.Коваленко, Т. Кушнір, С.Леонов, О. Мендрул, Н. Мільметова, І. Павленко, В. Павлов, О. Ромашко, Н. Санахметова, Р. Сіда, М. Солодкий, О. Сохацька, Б. Щукін та інші. Системі державного регулювання ринку цінних паперів присвячено праці вітчизняних вчених: Г. Андрєєвої, С. Леонова, О. Мозгового, Ю. Ровинського, С. Черничинець та ін.

Не зважаючи на значний науковий інтерес до окресленої проблеми, інституціональна архітектура, структура та ефективність ринку цінних паперів розглядається здебільшого з позиції економічної науки, залишаючи поза увагою державно-управлінський аспект – розвиток регуляторної інфраструктури ринку цінних паперів і адаптація правової бази до міжнародних стандартів, зокрема щодо зниження систематичного ризику інвесторів.

На основі аналізу процесу інституціоналізації ринку цінних паперів в Україні та з урахуванням цілей і регуляторних принципів IOSCO обґрунтувати концептуальні засади розвитку інституціональної структури ре-

УДК 336.763

Дмитро Тевелєв

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

У статті, на основі аналізу процесу інституціоналізації ринку цінних паперів в Україні та з урахуванням цілей і регуляторних принципів IOSCO обґрунтовано концептуальні засади розвитку інституціональної структури регулювання: створення можливостей для ефективної діяльності саморегулюваних інституцій; приведення в дію системи ефективного регулювання ринку цінних паперів з боку держави; наукове обґрунтування напрямів реформування системи державного регулювання ринку цінних паперів і впровадження відповідних стандартів організації регульованих ринків; встановлення належної комунікації та розроблення регламенту ролей при вирішенні конфліктних ситуацій.

Ключові слова: ринок цінних паперів, інститут, інституція, інституціоналізація, інституціональна структура, державне регулювання, саморегулювані інституції.

Інституційна динаміка ринку цінних паперів, будучи відносно автономною у своєму розвитку як від потреб реального сектора економіки, так і від регуляторного впливу з боку держави, одночасно значною мірою залежить від регуляторної політики, яка здатна як сприяти закріпленню позитивних тенденцій інституційного будівництва, так і гальмувати відповідні позитивні зміни на ринку цінних паперів, а через це – і розвитку усієї економічної системи. Пріоритетним напрямком

© Тевелєв Д.М., 2012.

гулювання, здатної забезпечити ефективність взаємодії суб'єктів фондового ринку.

➤ З огляду на визначену мету та у зв'язку з різним тлумаченням змісту, суті поняття «інститут» та його похідних (у відповідності з тим, у межах якої науки розроблялися підходи інституціональної парадигми), маємо конкретизувати ключові поняття дослідження.

У загальному сенсі під «інститутами» розуміють правила гри, створені в суспільстві людьми і призначені для організації взаємодії між ними. Поняття «інститут» (від лат. *institutum* – установа, установа) запозичене з юриспруденції. Інститут – це усталена форма організації, регулювання та впорядкування суспільного життя, діяльності і поведінки людей. Вони включають також сукупність соціальних норм, зразків поведінки і діяльності, у праві – сукупність норм права, які регулюють будь-які визначені відносини [10].

Виокремлюють економічні, соціальні, політичні, культурні, виховні, владні та інші інститути. Так, усталеними і визнаними в юридичній науці вважаються інститути права, громадянства, наслідування (успадкування прав) тощо. До економічних і соціальних інститутів традиційно відносять інститути власності і контрактних відносин (включаючи трудові відносини), заробітна плата і соціальне забезпечення. Їх роль полягає у виконанні регулятивних функцій суб'єктів господарювання і трудових відносин, пов'язаних з організацією та управлінням процесами життєдіяльності, матеріального і соціального відтворення.

Інститути у своїй сукупності утворюють інституціональну структуру суспільства та економіки. Отже, сутнісними характеристиками даної категорії виступають як юридичні норми, так і порядок установалення взаємозв'язку між ними. Це дозволяє упорядкувати (регламентувати) відносини між суб'єктами права з метою надання їм стійкого характеру, для чого і створюються відповідні організаційні структури і органи контролю. За визначенням А. Шастітко, «під категорією «інститут» слід розуміти низку правил, які виконують функцію обмежень поведінки та впорядковують взаємодію між людьми, а також відповідні механізми контролю за дотриманням цих правил» [11].

Інститути створюються людьми, люди розвивають і змінюють інститути. Інституційні зміни, у свою чергу, визначають те, як суспільства розвиваються в часі, вони є ключем до розуміння історичних змін.

На думку Н. Ільченко, під «інституціоналізацією» слід розуміти становлення нових інститутів, правове та організаційне закріплення тих чи інших суспільних відносин. Доцільним також, у цьому контексті, є узгодження понять «інститути» та «інституції», що зніме питання про відмінність відповідних підходів у дослідженні суспільних процесів. Так, у певний період свого розвитку інститути відокремлюються від організацій (інституцій), оскільки останні є соціальними формами, в яких зрештою закріплюються та реалізуються ті чи інші інститути. Отже, інституції в певному сенсі є продуктом діяльності інститутів [2].

Таке розмежування понять дає змогу чітко розрізняти два наукові підходи під час проведення дослідження: інституціональний та інституційний. Останній визначають як загальний метод дослідження державного управління, який через зосередження на структурно-функціональних засадах побудови систем органів виконавчої влади та формально-правовій характеристиці політичної системи дає можливість дослідити взаємозалежність і взаємозв'язок між змінами інституційних структур апарату державного управління і змістом державної політики [4].

Відповідно до Закону України [6], державне регулювання ринку цінних паперів – здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів та їх похідних та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері.

Таким чином, державне регулювання ринку цінних паперів – це діяльність органів державної влади для досягнення встановлених цілей; технологія реалізації державних, суспільних і приватних інтересів; спосіб забезпечення певних гарантій за допомогою інституціоналізованого контролю над формуванням і використанням суспільних ресурсів тощо. Тобто, систему державного регулювання ринку цінних паперів можна розглядати як певне інституціональне утворення, розвиток якого відбувається в напрямку вдосконалення адміністративних, нормативно-правових, фінансово-бюджетних та інших інститутів, що в сукупності визначають характер державно-управлінських реформ.

Проте, слід наголосити на інституціональній особливості ринку цінних паперів, як найвищої форми розвитку товарно-грошових відносин, та багатоаспектної соціально-економічної системи з складною інфраструктурою та потужним механізмом захисту інтересів всіх його учасників – інвесторів, емітентів, посередників – які є зрілими інституціями. Враховуючи зазначене, вважаємо за доцільне, у межах нашого дослідження, під інститутами ринку цінних паперів розуміти не тільки сукупність формальних і неформальних меж (норм, правил), які структурують взаємодію всіх його учасників, але й як сукупність організацій, які генерують, модернізують, розповсюджують норми і правила, а також виконують функції, пов'язані зі спонуканням до примусового їх виконання.

На нашу думку, інституціональна структура регулювання ринку цінних паперів – це склад і система регуляторів (норм, правил і організацій), які здійснюють вплив на фінансові інститути і діяльність суб'єктів фондового ринку, та нагляд за ними.

Інституціональна структура (інфраструктура) ринку цінних паперів – це система регулювання, яка, за обґрунтуванням Г.І. Андрєєвої [1], охоплює:

- законодавчо-нормативну базу (регулятивні норми, що діють на ринку цінних паперів);
- регулятивні органи (державні та саморегулювальні);
- регулятивні функції та процедури (законодавчі, реєстраційні, ліцензійні, наглядові);
- етику фондового ринку (правила чесного ведення бізнесу, вироблені саморегулювальними організаціями);
- традиції та звичаї.

Розглянемо чинну інституціональну модель регулювання ринку цінних паперів в Україні.

Законодавче регулювання ринку цінних паперів України – це багаторівнева структура, в основу якої покладено конституційні принципи. Основи створення і функціонування фінансового, кредитного та інвестиційного ринків установаються лише законами України. Базовими нормативно-правовими актами, які діють у даній сфері правового регулювання, є: Закон України «Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності»; Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».

Діяльність на ринку цінних паперів в Україні регулюється відповідно до чинного законодавства і здійснюється у взаємодії двох регуляторів, які органічно поєднуються і взаємодоповнюються:

- регулювання даної діяльності з боку держави;
- регулювання, або, як прийнято називати, регламентація, з боку власне фондового ринку.

Згідно з чинним законодавством [6], державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку цінних паперів у межах своїх повноважень. Відповідно, розвиток ринку цінних паперів безпосередньо залежить і від низки умов, створених іншими державними органами, зокрема Національним банком України (регулювання діяльності комерційних банків з цінними паперами), Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (регулювання діяльності інститутів спільного інвестування) та від їх взаємодії. Національний банк України виконує своєрідну роль на ринку цінних паперів, він одночасно є як професійним учасником, що активно веде операції з цінними паперами, так і державним органом регулювання фондового ринку.

Необхідно зазначити, що з метою створення ефективної системи регулювання та контролю на ринку цінних паперів за ініціативою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку були утворені саморегулювні організації ринку цінних паперів, які об'єднують професійних учасників ринку цінних паперів за видами діяльності (реєстраторів, торговців, зберігачів та депозитаріїв, а також інвестиційних керуючих):

- Асоціація «Українські фондові торговці» (АУФТ) є відкритим добровільним договірним об'єднанням професійних учасників ринку цінних паперів, які здійснюють торгівлю цінними паперами;
- Професійна асоціація реєстраторів і депозитаріїв (ПАРД) є добровільною недержавною некомерційною організацією, заснованою для сприяння розвитку добросовісної конкуренції між суб'єктами фондового ринку в галузі ведення реєстрів власників цінних паперів, обліку руху цінних паперів та депозитарної діяльності;
- Українська Асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ) є добровільною, недержавною, некомерційною організацією, заснованою в квітні 1995 р. з метою забезпечення високого професійного рівня діяльності учасників ринку цінних паперів, представництва членів СРО та захисту їх професійних інтересів. УАІБ на сьогодні є єдиною в Україні саморегулювною недержавною організацією, якій держава делегувала частку своїх повноважень, визначивши їх в Законі України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)».

На рівень ефективності інституціональної структури регулювання ринку цінних паперів, з урахуванням ступеня розвитку макроекономічного та інституційного середовища, впливає: обрана модель формування ринку цінних паперів, на основі якої визначаються найвпливовіші учасники; рівень конкуренції між суб'єктами ринку; ступінь його інформаційної прозорості. Ці чинники перебувають у тісній взаємодії і взаємозалежності.

Аналіз досліджень вітчизняних науковців щодо зарубіжного досвіду інституціоналізації регулювання ринку цінних паперів [9, 12] дозволяє виокремити моделі інституціональної структури регулювання ринку цінних паперів за критеріями:

- «суб'єкт регулювання»: основна регулююча роль на ринку цінних паперів належить державі (Франція) або регулювання розподілене між державою і саморегулюючими органами (Великобританія);

- «жорсткість регулювання»: моделі, засновані на жорстких, детально розписаних процедурах, контролі за їх дотриманням (США), або базуються на широкому використанні, поряд із жорсткими розпорядженнями, неформальних домовленостей, рекомендацій, погодженого стилю поведінки, переговорів по розв'язанню складних ситуацій (Великобританія).

Залежно від вибору моделі ринку цінних паперів характер інституціональної структури регулювання може бути банківським, небанківським та змішаним. Для регулятивної інфраструктури фондового ринку України, як видно з вищенаведеного, характерна змішана модель з значною роллю держави, що дуже важливо на сьогоднішньому етапі соціально-економічного розвитку України.

Вищенаведений аналіз засвідчив, що інституціоналізація ринку цінних паперів в Україні відбувається за двома напрямками: з одного боку, через інститути прямого державного регулювання фондового ринку, а з іншого – шляхом створення інституціональної основи для діяльності саморегулювних організацій. Враховуючи, що тільки ринок цінних паперів є єдиною сферою ринкової економіки, де існує концепція саморегулювання, важливим концептуальним завданням розвитку інституціональної структури регулювання є створення можливостей для ефективної діяльності саморегулювних інституцій.

Як свідчить світовий досвід, ринок цінних паперів ефективно розвивається, якщо враховується принцип оптимальності державного регулювання. Тобто, держава регулює діяльність учасників ринку тільки в тих випадках, коли це дійсно необхідно, а в інших випадках делегує свої повноваження професійним учасникам ринку, які об'єднуються в саморегулювні організації. Але, в Україні фондовий ринок ще не набув ознак традицій та правил роботи, що зумовлює необхідність реалізації наступного концептуального завдання – приведення в дію системи ефективного його регулювання і насамперед із боку держави. Система регулювання фондового ринку має охоплювати всіх учасників фондового ринку і забезпечувати здійснення ними своєї діяльності відповідно до встановлених правил.

Враховуючи політику держави стосовно розвитку фондового ринку, зокрема положення Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада» [8], ще одним концептуальним завданням розвитку інституціональної структури ринку цінних паперів є наукове обґрунтування напрямів реформування системи державного регулювання ринку цінних паперів і впровадження відповідних стандартів організації регульованих ринків фінансових інструментів з огляду на новітні тенденції світових ринків і адаптацію вітчизняного законодавства до європейських норм фінансового та корпоративного права. Важливу роль в цьому аспекті відіграє врахування 30 регуляторних принципів IOSCO, які базуються на 3 основних цілях регулювання фондового ринку: захист інвесторів, забезпечення функціонування справедливого, ефективного та прозорого ринку; зниження ризику.

30 принципів регулювання фондового ринку повинні бути практично запроваджені у відповідній законодавчій структурі таким чином, щоб відповідати визначеним вище трьом цілям регулювання ринку цінних паперів. Принципи об'єднані у вісім категорій: принципи, які стосуються установи, що регулює ринок цінних паперів (регулятора); принципи щодо саморегулювання; принципи щодо правозастосування на ринку цінних паперів; принципи

співробітництва у регулюванні; принципи щодо діяльності емітентів; принципи щодо схем колективного інвестування; принципи щодо діяльності ринкових посередників; принципи, які стосуються вторинного ринку [13].

Комунікація між державними органами, що здійснюють регулювання на ринку цінних паперів, та вирішення конфліктних ситуацій – найважливіший елемент інституціональної структури ринку цінних паперів. Законодавчо «правила» комунікації закріплено в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [7]. Зокрема, стаття 22 прямо присвячена співпраці та координації діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг (тобто НБУ, НКЦПФР та Нацфінпослуг). Цією статтею закону Національний банк України, НКЦПФР та Нацфінпослуг зобов'язуються співпрацювати згідно з положеннями цього Закону.

Зазначена законодавча процедура передбачає як систематичне інформування один одного, так і оперативне оповіщення про будь-які спостереження та висновки, які є необхідними для виконання покладених на них обов'язків. Але, у органів регулювання відсутній взаємний доступ до баз даних, натомість є укладені меморандуми про обмін інформацією, необхідною для виконання їх функцій. Наявність різних інформаційних платформ та різних часових рамок потоків інформації (наприклад, даних звітності фінансових установ) унеможливує ефективне використання зазначеної інформації для цілей регулювання.

Комунікації між державними органами є важливою складовою ефективного регулювання ринку цінних паперів. На сьогодні вони скоріше носять формальний характер. Звідси, ще одним концептуальним завданням розвитку інституціональної структури є встановлення належної комунікації та розроблення регламенту ролей при вирішенні конфліктних ситуацій з чітким наданням повноважень щодо прийняття рішень одному з органів з метою уникнення двозначності чи суперечок.

На основі аналізу процесу інституціоналізації ринку цінних паперів в Україні та з урахуванням цілей і регуляторних принципів IOSCO обґрунтовано наступні концептуальні засади розвитку інституціональної структури регулювання:

- створення можливостей для ефективної діяльності саморегульованих інституцій;
- приведення в дію системи ефективного регулювання ринку цінних паперів з боку держави;
- наукове обґрунтування напрямів реформування системи державного регулювання ринку цінних паперів і впровадження відповідних стандартів організації регульованих ринків;
- встановлення належної комунікації та розроблення регламенту ролей при вирішенні конфліктних ситуацій.

Подальших наукових досліджень потребує питання відповідності чинної системи державного регулювання ринку цінних паперів в Україні 30 регуляторним принципам IOSCO.

Література.

1. Андрєєва Г. І. Особливості інституціоналізації ринку цінних паперів в Україні / Г. Андрєєва // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2001. – Т. 4. – С. 205–209.
2. Ільченко Н. Методологія дослідження проблем державного управління: інституціональний підхід /

Н. Ільченко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu/2011_1/doc/1/06.pdf. – Назва з екрану.

3. Коваленко Ю. М. Ефективність фінансового сектору економіки: інституційний підхід / Ю. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 6 (120). – С. 11–17.

4. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – К. : Атіка, 2005. – 240 с.

5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К.: Основи, 2000. – 198 с. Тарасенко О. В. Методологічні підходи до визначення ефективності інституцій / О. Тарасенко // Научные труды ДонНТУ.– Серия: экономическая.– 2009.– Вып. 37–2. – С. 37–43.

6. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні // Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР, з поточною редакцією від 01.01.2013 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.

7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг // Закон України від 12.07.2001 № 2664-III / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/page2>. – Назва з екрану.

8. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки Комітету з економічних реформ при Президенті України «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf. – Назва з екрану.

9. Рак Р. В. Світовий досвід функціонування ринку державних цінних паперів / Р. Рак // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 1(48). – С. 116–122.

10. Словарь иностранных слов / [отв. ред. В. В. Бурцева, Н. М. Семенова]. – 6-е изд. – М. : Рус. яз. – Медиа ; Дрофа, 2009. – 817 с.

11. Шастітко А. Є. Нова інституціональна економічна теорія / А. Є. Шастітко. – М. : ТЕИС, 2002. – 273 с.

12. Якушик І. Д., Мацелюк Н. П. Інституціональна структура регулювання фінансового ринку: адаптація зарубіжного досвіду / І. Якушик, Н. Мацелюк // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2009. – № 2. – С. 400–407.

13. IOSCO Annual Report 1995. – Madrid (Spain), 1996. – 59 p.

УДК 353:332.142.6

Віктор Федорчак

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

У статті на основі авторської моделі механізму координації дій суб'єктів реалізації екологічної полі-

© Федорчак В.В., 2012.